

Силабус курсу
Етнополітична історія України

Освітній ступінь – доктор філософії (PhD)
Галузь знань: 03 Гуманітарні науки
Спеціальність: 032 історія та археологія
Освітньо-професійна програма «Історія та археологія»
Кількість кредитів – 5

Рік підготовки, семестр – 2 рік, III семестр

Компонент освітньої програми: вибіркова

Дні занять: четвер, 12.45-14.05, ауд. 1003
Консультації: п'ятниця 14.05, ауд. 1006

Мова викладання: українська

Керівник курсу

ПІП

Бармак Микола Валентинович, доктор історичних наук, професор

Контактна інформація barmakmv@tnpu.edu.ua
+38 068 308 93 39

Опис дисципліни

Актуальність вивчення дисципліни «Етнополітична історія України» зумовлена зростанням ролі етнічного чинника в сучасних політичних процесах та спробами зовнішніх сил використати його в розпалюванні етнополітичних конфліктів. Навчальний курс покликаний сформувати в здобувачів систему знань про тенденції етнонаціональної політики України та етнополітичного розвитку українського суспільства в історичній ретроспективі, забезпечення прав етнічних меншин, толерантність в етнонаціональній сфері тощо, так і виробити та розвинути в них навички самостійного аналізу етнополітичних процесів, уміння передбачати перспективи їхнього розвитку.

Навчальний контент

Год. (лек. /сем.)	Теми	Результати навчання	Завдання
2 / -	Тема 1. Етнополітична історія України як навчальна дисципліна.	Знати сутність, завдання й особливості навчальної дисципліни, її категоріальний апарат, історіографічні етапи дослідження. Характеризувати основні функції, завдання, структуру і методи етнополітичної науки.	Питання
2 / -	Тема 2. Зародження та розвиток етнополітичної думки.	Аналізувати спільні й відмінні риси генези зарубіжної і вітчизняної етнополітичної думки. Знати основні ідеї етнополітичної програми Української революції 1917--1921 рр. та актуальні історіософські, етнополітологічні проблеми розвитку українського суспільства 1920-х років - початку XXI ст.	Питання Презентація
2 / -	Тема 3. Суб'єкти та об'єкти етнополітичної історії.	Розрізняти суб'єктів та об'єкти етнополітичних процесів. Розуміти сутність етнополітичної суб'єктності націй, національних (етнічних) меншин і корінних народів. Аналізувати економічні й соціокультурні фактори як важливу передумову етнополітичної суб'єктності.	Питання Проблемні завдання
- / 2	Тема 4. Міжнародний досвід захисту прав національних меншин та втілення його в українському законодавстві.	Знати основні засади міжнародних стандартів захисту прав національних меншин та особливості їхнього застосування в національному законодавстві й практиці. Аналізувати політику «мультикультуралізму», розрізняти її позитивні й негативні аспекти.	Питання Презентація

- / 2	Тема 5. Етнополітичні конфлікти.	Розуміти співвідношення між політичними, міжетнічними та етнополітичними конфліктами. Аналізувати найпоширеніші причини етнополітичних конфліктів та способи їхнього врегулювання.	Питання Проблемні завдання
2 / -	Тема 6. Етногенез та етнічна історія українців.	Знати основні теорії походження українців та етнODEMOГРАФІЧНІ наслідки перебування українських земель у складі іноземних держав. Уміти періодизувати етногенез та етнічну історію українців.	Питання Тести
- / 2	Тема 7. Етнополітична трансформація на українських землях періоду княжої держави.	Уміти прослідкувати формування українського етносу в княжий період та порівняти спільні й відмінні риси етнополітичних процесів у Київській та Галицько-Волинській державах. Аналізувати західноєвропейський культурний вплив на населення українських земель окресленого періоду.	Питання Презентація
- / 2	Тема 8. Етнополітичне становище українських земель в умовах іноземної колонізації (середина XIV - перша половина XVII ст.).	Порівнювати етнополітичні процеси на українських землях під час їхнього перебування в складі Великого князівства Литовського та Речі Посполитої. Визначати сутність політики Московської держави, Кримського ханства, Молдави та Угорщини щодо українських земель.	Питання Презентація
2 / 2	Тема 9. Міжетнічні взаємини другої половини XVII - XVIII ст.	Аналізувати етнополітичні аспекти формування українського козацтва. Порівнювати основні засади етнополітики гетьманів України. Визначати причини й сутність національно-колоніальної політики Московії та Польщі на Лівобережжі й Правобережжі України.	Питання
2 / 2	Тема 10. Українські землі під владою Російської та Австро-Угорської імперій: етнічний аспект.	Порівнювати особливості етнополітичних процесів на українських землях під час їхнього перебування в складі Російської та Австро-Угорської імперій. Визначати сутність українсько-польсько-російсько-єврейських протиріч на Правобережній Україні. Розуміти трагічність становища української нації під час Першої світової війни.	Питання Проблемні завдання
2 / 2	Тема 11. Національне питання в період Української революції 1917-1921 рр.	Зіставляти етнополітичні процеси в періоді Української Центральної Ради, Гетьманату П. Скоропадського, Директорії та ЗУНР. Визначати сутність Закону УНР про національно-персональну автономію. Аналізувати причини й наслідки єврейських погромів в Україні та участь національних меншин у представницьких і виконавчих структурах української влади.	Питання Проблемні завдання
2 / 2	Тема 12. Українці в складі СРСР та інших східноєвропейських держав (1920-ті - середина 1950-х років): правосуб'єктний статус та етнополітичне становище.	Порівнювати етнонаціональну політику СРСР періоду «коренізації» та остаточного оформлення радянської командно-адміністративної системи. Визначати основні риси етнополітики східноєвропейських держав між світовими війнами. Аналізувати етнополітичні процеси періоду Другої світової війни та післявоєнної відбудови.	Проблемні завдання Ессе
2 / 2	Тема 13. Проблеми національного розвитку в СРСР другої половини 1950-х - 1991 р.	Розуміти причини включення Кримської області до складу України та відновлення елементів українізації під час хрущовської «відлиги». Аналізувати політику правлячого режиму щодо прикриття потреб національного розвитку гаслами «пролетарського інтернаціоналізму» в другій пол. 1960-х - сер. 1980-х рр. Виявляти особливості спротиву етнонаціональних спільнот насильницькій асиміляції та русифікації в період «перебудови».	Проблемні завдання Питання
2 / 2	Тема 14. Етнополітичні процеси в незалежній Україні на сучасному етапі.	Визначати політико-правові засади етнополітичних процесів в Українській державі. Аналізувати співпрацю України з іноземними країнами та міжнародними організаціями щодо захисту іноетнічного населення. Розуміти роль української діаспори у сфері зовнішньої політики України.	Питання Кейси

Літературні джерела

1. Антонюк О. В. Основи етнополітики : навч. посіб. К. : МАУП, 2005. 432 с.
2. Грушевський М. С. Хто такі українці і чого вони хочуть? К. : Знання України, 1991. 240 с.
3. Казьмирчук М. Г. Етнополітика : підручн. К. : КП УкрСіч, 2013. 360 с.
4. Мала енциклопедія етнодержавознавства. К. : Довіра, 1996. 942 с.
5. Національні меншини України у ХХ ст.: політико-правовий аспект / М.Панчук та ін. К., 2000. 357 с.
6. Обушний М. Етнос і нація: проблеми ідентичності. К. : Центр духовн. культури, 1998. 204 с.
7. Плохій С. Походження слов'янських націй. Домодерні ідентичності в Україні, Росії та Білорусі. К. : Критика, 2015. 430 с.
8. Сміт Е. Д. Національна ідентичність. К. : Основи, 1994. 224 с.
9. Шпорлюк Р. Формування модерних націй: Україна - Росія - Польща. К. : Дух і Літера, 2013. 552 с.

Політика оцінювання

- **Політика щодо дедлайнів та перескладання:** Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності балів).
- **Політика щодо академічної доброчесності:** Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування та підготовки практичних завдань в процесі заняття.
- **Політика щодо відвідування:** Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

Оцінювання

Остаточна оцінка за курс розраховується наступним чином:

Види оцінювання	% від остаточної оцінки
Модуль 1 (теми 1-5) усне опитування, завдання	30
Модуль 2 (теми 6-14) усне опитування, завдання, ессе	30
ІНДЗ (теми 1-14)	20
Екзамен (теми 1-14) – усне опитування	20